

HYVINKÄÄN KAUPUNGIN TERVEYDENSUOJELUOHJE 4.

HOITOLAITOSTEN SUUNNITTELU JA PERUSTAMINEN

Tähän ohjeeseen on koottu vaatimuksia ja suosituksia hoitolaitosten suunnittelua varten, jotta terveydensuojelulain (763/1994) mukaiset vaatimukset täyttyisivät. Ohje on apuna uudisrakennusta tai vanhan hoitolaitoksen peruskorjausta suunniteltaessa, mutta myös suunniteltaessa hoitolaitoksen sijoittamista jo olemassa olevaan rakennukseen. Suunnitteluvaiheessa tulee olla hyvissä ajoin yhteydessä ympäristöterveydenhuoltoon, rakennusvalvontaan (tilan uusi käyttötarkoitus) sekä palo- ja työsuojeluviranomaisiin.

Ilmoitusmenettely ja valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset

Terveydensuojelulain 13 §:n mukaan ilmoitusvelvollisia hoitolaitostiloja ovat

- vanhainkodit
- lastenkodit, nuorisokodit, koulukodit, ensi- ja turvakodit
- kehitysvammaisten työ- ja päiväkeskustoimintatilat
- ympärivuorokautisen tehostetun palveluasumisen yksiköt
- kehitysvammalaitokset
- päihdehuoltolaitokset tai vastaavat.

Yksityinen sosiaalialan toiminnanharjoittaja tarvitsee ympärivuorokautisten palvelujen antamiseen aluehallintoviraston luvan. Muusta kuin ympärivuorokautisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle.

Itselliseen asumiseen rinnastettavat asumisyksiköt – kuten palvelutalot tai asumisyksiköt, joissa ei ole ympärivuorokautista henkilökuntaa, voidaan rinnastaa vuokrasuhteiseksi asumiseksi eivätkä ne siten kuulu terveydensuojelulain mukaisesti ilmoitettavaksi. Perhekotitoiminta ei kuulu terveydensuojelulain mukaisen ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

Terveydenhuollon palveluita (esim. hieronta, lääkäripalvelut, fysikaalinen hoito, laboratoriot toiminta) ei lue ta terveydensuojelulain mukaisen ilmoituksen piiriin kuuluvaksi. Näiden toimintojen mukaisia lupaviranomaisia ovat aluehallintovirastot ja Valvira (Laki yksityisestä terveydenhuollosta 152/1990).

Terveydensuojelulain 13 §:n mukainen kirjallinen ilmoitus on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista ympäristöterveydenhuoltoon. Ilmoituslomake on saatavilla ympäristöterveydenhuollon sivuilla [Lomakkeet - Hyvinkää Internet](#)

Ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- toiminnanharjoittajan nimi, kotipaikka sekä yhteystiedot
- selvitys toimintaan varatun paikan sijainnista
- selvitys harjoitettavasta toiminnasta
- ilmoituksen liitteeksi tulee toimittaa pohjapiirustus, ilmanvaihtosuunnitelma, ilmanvaihtomittausmäärät ja selvitys rakennusvalvonnallisesta käyttötarkoituksesta
- muut terveyshaitan ja hygieniahaitan ehkäisemiseksi tarpeelliset tiedot kuten huoneiston pintamateriaalit, wc/kylpytilojen asianmukaisuus, melu, radon, rakenteiden vauriot jne.

Ilmoituksen vastaanottamisesta toimijalle annetaan todistus, joka on maksullinen. Maksu määräytyy ympäristölautakunnan vahvistaman maksutaksan mukaisesti. Terveystarkastaja tarkastaa toimitilat riskiperusteisesti saadun ilmoituksen perusteella 1-6 kk sisällä toiminnan aloittamisesta.

Ympäristöterveydenhuollolle on ilmoitettava, jos toimintaan tai tiloihin tehdään oleellisia muutoksia (menetelytapa on sama kuin edellä), toiminnanharjoittaja vaihtuu tai toiminta lopetetaan. Toiminnanharjoittajan vaihtumisesta ja toiminnan lopettamisesta tulee ilmoittaa *ilmoitus toimijan vaihdoksesta* -lomakkeella, joka löytyy ympäristöterveydenhuollon sivuilta: [Lomakkeet - Hyvinkää Internet](#)

Yllä mainitut hoitolaitokset ovat säännöllisen valvonnan alaisia eli niihin tehdään säännöllisiä tarkastuksia ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaisesti. Valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista laskutetaan toiminnanharjoittajaa ympäristölautakunnan vahvistaman taksan mukaisesti.

Oma- ja ympäristöterveys

Elinympäristöön vaikuttava toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään.

Toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy. Toiminnanharjoittajan on tunnistettava toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seurattava niihin vaikuttavia tekijöitä (**oma- ja ympäristöterveys**). Käytännössä toiminnassa täytyy tehdä riskinhallintakeinojen aktiivista seuraamista ja tästä on hyvä pitää kirjaa. Tarkastusten yhteydessä toiminnanharjoittajan on esitettävä, miten toimintaan vaikuttavat riskit on tunnistettu, miten niiden vakavuus on arvioitu ja mitä riskien hallintakeinoja on otettu käyttöön.

Oma- ja ympäristöterveys suunnitelmassa kuvataan esimerkiksi seuraavia osa-alueita:

1. Toiminta

Toiminnan kuvaus ja tilat

- Tiloissa tarjottava toiminta/palvelu
- Toiminta-ajat
- Henkilömäärä
- Wc- ja vesipisteiden määrät
- Siivous- ja pyykkihuolto
- Pintojen desinfiointi

Tilojen terveydelliset olosuhteet

- fysikaaliset
- biologiset
- kemialliset

2. Toiminnan riskitekijät

Sijainti ja ympäristö

Toiminnot joihin liittyy terveysriski

Väestö- ja riskiryhmät

Toiminnassa ja tiloissa tapahtuvat muutokset

Huoneiston korjaustarpeet

Pintojen ja tilojen helposti puhtaana pidettävyys

Haittaeläimet

3. Riskitekijöiden ennaltaehkäisy

Ajantasainen selvitys rakennuksen kunnosta on tehty
Käyttäjäkysely/sisäilmastokysely on tehty
Toiminta ja tilojen riittävyys ja soveltuvuus toimintaan nähden
Henkilökunnan perehdytys ja ajantasaiset työ- ja toimintaohjeet
Sidosryhmien välinen yhteistyö ja viestintä
Tilojen siisteys, järjestys ja hygieenisuus (siivoussuunnitelma ja toteutumisen seuranta)
Kiinteistöhuoltosuunnitelma (ilmanvaihtolaitteiden nuohous ja puhdistus ja tilojen korjaukset/toimivuus)
Toiminnassa käytettävien laitteiden toimivuuden seuranta
Sisäilmaongelmissa toimiminen ja milloin on syytä epäillä sisäilmaongelmaa
Epidemioihin ja muihin häiriötilanteisiin varautuminen
Haittaeläintorjunta

Ympäristö ja piha-alue

Liikenteen ja muiden lähteiden aiheuttama melu tulee ottaa huomioon hoitolaitosta suunniteltaessa. Jos melutason arvioidaan ylittävän ohjearvot (Valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista 993/1992) ja saattavan aiheuttaa terveyshaittaa, tulee melutasoja alentaa melusuojauksilla, erikoisikkunoilla ym. On myös mahdollista, ettei tontti ole ollenkaan sopiva hoitolaitokselle esim. melun tai ilman epäpuhtauksien takia. Melutaso ei saa ylittää ulkona melun A-painotetun ekvivalenttitason (L_{Aeq}) päiväohjearvoa (klo 7-22) 55 dB eikä yöohjearvoa (klo 22-7) 50 dB. Uusilla alueilla on melutason yöohjearvo kuitenkin 45 dB.

Rakennuspaikan tulee olla riittävän kuiva ja maaperän puhdas. Paikan tulee olla riittävän valoisa, mutta myös varjoa tulee olla tarjolla. Pihan materiaali ei saa aiheuttaa pölyhaittoja. Pihan riittävästä valaistuksesta tulee huolehtia. Ulkoalueet tulee olla tarvittaessa aidattuja ja kulkureitit ulos lukollisia. Rakennuksen huoltoliikenne ja asukkaiden ulkoilualueet tulee pitää mahdollisimman erillään toisistaan.

Asukkaiden ja työntekijöiden tupakointipaikka ulkona tulee sijaita niin, ettei tupakansavua tai -hajua pääse sisätiloihin.

Tilasunnittelu

Rakentamisessa tulee suosia vähäpäästöisiä rakennusmateriaaleja. Huoneiston pintojen tulee olla helpos- ti puhtaana pidettävät. Rakenteissa tulee huomioida liikuntaesteisten asukkaiden liikkuminen. Mikäli tilat sijoittuvat useampaan eri kerrokseen (esim. pesutilat sijaitsevat alakerrassa), tulee rakennuksessa olla hissi, mikäli asukkaina on liikuntaesteisiä potilaita. Hoitolaitoksessa on oltava asukasmäärään nähden riittävät yhteiset oleskelu- ja ruokailutilat.

Huoneiston uloskäyntien yhteydessä (varauoskäyntejä lukuun ottamatta) tulee olla tuulikaappi vetohaitto- jen ehkäisemiseksi. Tuulikaapissa tai sen läheisyydessä tulee tarvittaessa olla apuvälineiden ja ulkovaat- teiden pesuun ja kuivatukseen soveltuvat kalusteet, tilat ja vettä kestävä pinoiteet (esim. pyörätuolilla liikkuvat asukkaat, alle kouluikäiset lapset). Pyörätuolilla kulkevien luiskat tulee huomioida sisäänkäynnin yhteydessä.

Asumisyksiköissä pääperiaatteena on, että asukkaalla on oma huone. Yhden hengen asuinhuoneiden suositeltu minimikoko on 15 m² ja kahden hengen huoneen 20 m². Asuinhuoneissa tulee olla avattava tuuletusikkuna.

Apuvälineiden, hygieniatarvikkeiden, tekstiilien ja jätteiden säilytykseen tulee varata riittävät tilat. Lääkkeiden varastointi tulee tehdä lukollisissa kaapeissa.

Mikäli tekstiilien pesu tapahtuu hoitolaitoksessa, on vaatehuoltoa varten oltava asianmukaisesti varustettu vaatehuoltotila, jossa on riittävä tulo- ja poistoilmanvaihto sekä pyykinpesu- ja kuivauslaitteet. Mikäli näitä ei pystytä järjestämään, tulee vaatehuolto hoidattaa pesulassa. Tällöin tulee suunnittelussa huomioida pesulapyykin sekä puhtaiden tekstiilien säilyttämiseen tarvittavat tilat.

Sisäilmasto

Ilmanvaihdon on oltava Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 545/2015 ja Ympäristöministeriön asetuksen 1009/2017 sekä asetuksen pohjalta annettujen ohjeiden (Opas ilmanvaihdon mitoittamiseen muissa kuin asuinrakennuksissa 30.11.2017) mukainen kaikissa käyttötilanteissa huomioiden käyttötarkoituksen aiheuttamat lisävaatimukset. Käytännössä tiloissa tarvitaan koneellinen ilmanvaihto. Ilmavirtoja on voitava ohjata kuormituksen tai ilman laadun mukaan käyttötilannetta vastaavasti. Ilmanvaihto ei saa aiheuttaa vetoisuutta ja ulkoilmavirran laadun tulee olla riittävän puhdasta.

Ympäristöministeriön asetuksen 1009/2017 mukaan palveluasunnossa, jossa on oma saniteettitila ja keittomahdollisuus, ulkoilmavirran tulee olla 15 l/s (yhden hengen asunto) tai 25 l/s (kahden hengen asunto). Palveluasunnossa, jossa ei ole keittiötä, ulkoilmavirran tulee olla 15 l/s (yhden hengen asunto) tai 20 l/s (kahden hengen asunto).

Huoneistossa tulee olla toimiva lämmitysjärjestelmä riittävän lämpimyyden takaava rakenne. Sisäilman lämpötilan tulee olla lämmityskaudella + 20 °C - +26 °C, ja lämmityskauden ulkopuolella + 20 °C - +30 °C. Lattiapinnan alin keskiarvolämpötila tulee olla vähintään 19 °C, ja seinäpinnan vähintään +16 °C (arviointi tehdään STMa 545/2015 mukaisesti). Rakenteen pistemäinen lämpötila ei saa alittaa + 11 °C: ta.

Sisäilmassa ei saa esiintyä terveyshaittaa aiheuttavia määriä mikrobeja, pölyä, kaasumaisia yhdisteitä tai muita yhdisteitä. Sisäilman radonpitoisuus tulee selvittää, koska Hyvinkää on radonriskialuetta. Säteilylainsäädännön mukainen radonpitoisuuden viitearvo oleskelutiloissa on 300 Bq/m³. Uuden rakennuksen suunnittelua ja toteutusta koskeva viitearvo on 200 Bq/m³.

Ääneneristys ja melu

Tiloissa ei saa olla teknisten laitteiden tai ympäristömelun aiheuttamaa ohjearvon ylittävää melua. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 545/2015 mukaan keskiäänitason toimenpideraja on asuinhuoneissa ja oleskelutiloissa päivällä (klo 7-22) 35 dB_{Aeq} ja yöllä (klo 22-07) 30 dB_{Aeq} ja keittiössä ja muissa tiloissa max. 40 dB_{Aeq}. Teknisten laitteiden yöaikaisen melun enimmäistaso L_{AFmax} (klo 22-7) ei saa ylittää 33 dB. Jos melua esiintyy yöaikaan satunnaisesti tai harvoin, arvot saavat olla tätä suurempia kuitenkin siten, että yli 45 dB tasoja ei esiinny lainkaan. Lisäksi pienitaajuiselle melulle on asetettu omat toimenpiderajat.

Tulee myös huolehtia siitä, ettei toiminta aiheuta toimenpiderajoja ylittävää melua ympäröiviin asuntoihin ja kiinteistöihin. Tilojen akustointi tulee suunnitella kyseistä toimintaa varten.

Tilojen ilma- ja askeläänieristyksen tulee täyttää Ympäristöministeriön asetuksen 769/2017 vaatimukset rakennuksen ääniympäristöstä. Potilashuoneiden ja niihin rinnastettavien huonetilojen välillä pienin sallittu äänitasoeroluku D_{nT,w} on 55 dB ja suurin sallittu askeläänitasoluku L_{nTw}+C_{1,50-2500} on 53 dB.

Wc-, pesu- ja siivoustilat

Asukkaille on varattava riittävä määrä wc- ja suihkutiloja. Asuinhuoneiden yhteydessä on suositeltava olla oma wc/suihku. Tiloissa tulee tarvittaessa huomioida inva-omaisuus ja -varusteet.

Työntekijöille tulee varata työsuojeluviranomaisten ohjeiden mukaisesti asianmukaiset sosiaalitulat.

Tilat tulee varustaa siivousvälineillä, joka on varustettu poistoilmanvaihdolla, lattiakaivolla, vesipisteellä, kaatoaltaalla, kuivauspatterilla, harjojen ja lastojen seinäpidikkeillä ja riittävällä määrällä säilytyshyllyjä siivousvälineitä ja puhdistusaineita varten. Siivousvälinevarastossa on oltava tilaa siivouksessa käytettäville laitteille. Siivous- ja muiden kemikaalien säilytystilat tulee olla lukollisia.

Keittiö

Keittiöt voivat olla toiminnaltaan erilaisia, esim. valmistus-, kuumennus- tai tarjoilukeittiöitä. Keittiö tulee mitoittaa ja varustaa toiminnan sekä laajuuden mukaan. Ohjeita elintarvikehuoneiston suunnitteluun ja ilmoitusmenettelyyn on saatavilla ympäristöterveydenhuollon internetsivuilla: [Elintarvikehuoneistot - Hyvinkää Internet](#)

Vesihuolto

Hoitolaitos tulee liittää yleiseen vesi- ja viemäriverkoston. Jos yleistä vesi- ja viemäriverkostoa ei alueella ole, tulee talousveden laatu tutkituttaa ja viemärijärjestelmän soveltuvuus selvittää heti suunnittelun alussa.

Jätehuolto

Huoneistossa on oltava riittävästi jäteastioita. Jäteastiat on sijoitettava, varusteltava ja hoidettava siten, ettei niistä aiheudu hajua tai terveyshaittaa (huom. lääkkeet, neulat, vaaralliset jätteet). Jätehuoltotila tulee sijoittaa siten, että sen käyttö ja huolto on helppoa ja ettei huoltoliikenne vaaranna asiakkaiden turvallisuutta. Suositeltavaa on, että jäteastioille on järjestetty katettu ulkosäilytystila. Jätehuoltotilaan tulee varata riittävästi tilaa eri jätejakeille varatuille astioille. Ulkotilassa olevat jäteastiat on sijoitettava riittävän kauaksi tuloilma-aukoista (8 m). Tuhoeläinten pääsy jätehuoltotiloihin tulee estää. Jätehuoltotiloja suunniteltaessa tulee huomioida Kiertokapulan jätehuoltomääräykset.

Lähteet

Terveydensuojelulaki 763/1994

Terveydensuojeluasetus 1280/1994

Valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista 993/1992

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista 545/2015

Ympäristöministeriön asetus uuden rakennuksen sisäilmamastosta ja ilmanvaihdosta 1009/2017

Ympäristöministeriön asetus rakennuksen ääniympäristöstä 769/2017

Opas ilmanvaihdon mitoittamiseen muissa kuin asuinrakennuksissa 30.11.2017

Tupakkalaki 549/2016

Säteilylaki 859/2018

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ionisoivasta säteilystä 1044/2018